

ቁጥር 62990/26/5/310
No
ቀን 23/02/2011
Date

ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

አዲስ አበባ

ለኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

አዲስ አበባ

ለአቶ ደፋር አሰፋ

ባለቤት

ጉዳዩ:- የምክር ቤቱን ውሳኔ ስለማሳወቅ

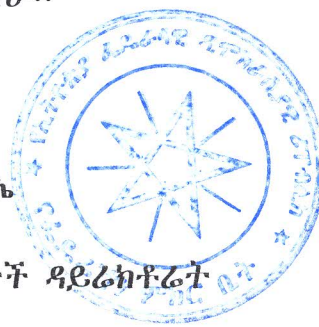
የኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ፌዴሬሽን ምክር ቤት በኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ሕገ መንግስት አንቀጽ 62 ንዑስ አንቀጽ 1 እና አንቀጽ 83 ንዑስ አንቀጽ 1 በተሰጠው ስልጣን መሰረት ሕገ መንግስታዊ ክርክሮችን አይቶ ሕገ መንግስቱን በመተርጎም ውሳኔ ይሰጣል።

ምክር ቤቱን ለማጠናከርና ስልጣንና ተግባሩን ለመዘርዘር በወጣው አዋጅ ቁጥር 251/1993 አንቀጽ 11 ንዑስ አንቀጽ 1 እና አንቀጽ 56 መሰረት ምክር ቤቱ የሚሰጠው ውሳኔ አጠቃላይ ውጤት እንደሚኖረው እና ጉዳዩ የሚመለከታቸው ወገኖችም ውሳኔውን የማክበርና የመፈጸም ግዴታ እንዳለባቸው ተደንግጓል።

ስለሆነም የፌዴሬሽን ምክር ቤት መስከረም 29 ቀን 2011 ዓ.ም በ5ኛ የፓርላማ ዘመን 4ኛ ዓመት 1ኛ መደበኛ ጉባዔ አቶ ደፋር አሰፋ ባቀረቡት የሕገ መንግስት ትርጉም አቤቱታ ላይ ከፌዴራል ሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ የቀረበውን የውሳኔ ሃሳብ ተመልክቶ የሰጠውን የመጨረሻ ውሳኔ 4/አራት/ ገጽ ከዚህ መሸኛ ደብዳቤ ጋር አባሪ በማድረግ የተላከላችሁ ስለሆነ በምክር ቤቱ ውሳኔ መሰረት እንዲፈጸም አስታውቃለሁ።

ግልጻዎ

- ለፌዴራል ሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ አዲስ አበባ
- ለሕገ መንግስት ትርጉም እና የማንነት ጉዳዮች ዳይሬክቶሬት በፌዴሬሽን ምክር ቤት ጽ/ቤት

አሰፋዎታ ጋር
[Signature]
ከፊት ለጉዳዩ ላይ
የፌዴሬሽን ምክር ቤት ለራገባ

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ የፌዴሬሽን ምክር ቤት 5ኛ የፓርላማ ዘመን

4ኛ ዓመት 1ኛ መደበኛ ጉባዔ

መስከረም 29 ቀን 2011 ዓ.ም

አመልካች፡- አቶ ደፋር አሰፋ

ተጠሪ፡- አቶ ድሪባ አያኔ

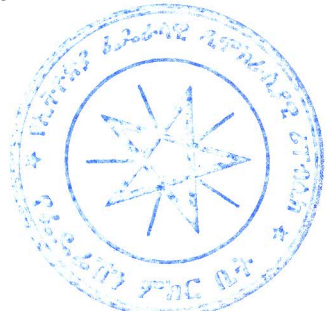
የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ፌዴሬሽን ምክር ቤት አመልካች ያቀረቡትን የሕገ መንግስት ትርጉም ጥያቄ መርምሮ የሚከተለውን ሕገ መንግስታዊ ውሳኔ ሰጥቷል፡፡

ውሳኔ

ጉዳዩ የእርሻ መሬት ክርክርን የተመለከተ ሲሆን ክርክሩ የተጀመረውም የአሁን አመልካች ከሳሽ በመሆን በኦሮሚያ ክልል ኩዩ ወረዳ ፍ/ቤት በመሰረቱት ክስ ወላጅ አባቴ ከሞቱ ጀምሮ ከእንጀራ እናቴ ጋር ስጠቀምበት የነበረውን የቤተሰብ ይዘታ መሬት አዋሳኝን በመጥቀስ የእንጀራ እናቴ ወ/ሮ ጥሩ አያኔ በ2006 ዓ.ም ሲሞቱ ተጠሪ አላግባብ ስለያዙብኝ በህግ ተገደው እንዲመልሱልኝ በማለት በመሰረቱት ክስ መነሻነት ነው፡፡

የአሁን ተጠሪም ባቀረቡት መልስ የሚች ወ/ሮ ጥሩ አያኔ ወንድም በመሆናቸው ሚችን እየደገፉ ይዘዋቸው የኖሩት እሳቸው መሆናቸውን፣ አመልካች ከሚች ጋር መሬቱን ይጠቀሙበት ያልነበረ መሆኑንና የሚችም ቤተሰብ ስላልሆኑ ይዘታው ለአመልካች አይገባም ብለው ተከራክረዋል፡፡

ፍ/ቤቱ ከወረዳው መሬት አስተዳደር መረጃ እንዲሰጠው ጠይቆ በቀን 17/4/2008 ዓ.ም በተጻፈ ደብዳቤ አመልካች ከ10 ዓመት በፊት በመሬቱ ይጠቀም እንደነበረና በቀን 3/05/ 2008 ዓ.ም በተጻፈ ሌላ ደብዳቤም መሬቱን ይጠቀምበት የነበረ መሆኑን ተገልጿል፡፡ ከዚህ በተጨማሪ ፍ/ቤቱ የግራ ቀኙን ምስክሮች ከሰማ በኋላ የክልሉን የመሬት አዋጅ ተከትሎ የወጣውን ደንብ ቁጥር 151/2005 አንቀጽ 32ን ጠቅሶ አመልካች አባታቸው ከሞተ 30 ዓመት ስለሆነውና በ12 ዓመት ጊዜ ውስጥ ባለመጠየቃቸው የፌዴራል ሰበር ሰሚ ችሎት ወራሽ ባልሆነ ሰው እጅ ከ10 ዓመት በላይ የቆየ ንብረትን መጠየቅ እንደማይቻል የሰጠውን አስገዳጅ ውሳኔ በመጥቀስ አመልካች የመሬት ይዘታው አይገባቸውም የሚል ውሳኔ አስተላልፏል፡፡

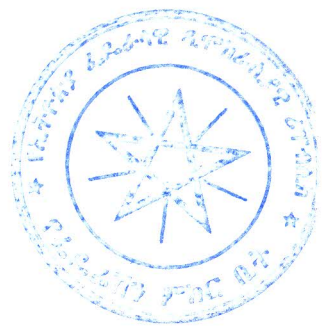
አመልካች አቤቱታቸውን እስከ ፌዴራል ሰበር ሰሚ ችሎት ድረስ ቢያቀርቡም የሰር ፍ/ቤት ውሳኔ ጸንቷል።

አመልካች ይህን ውሳኔ በመቃወም በቀን 19/11/2008 ዓ.ም በተጻፈ ለፌዴራል ሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባዔ ባቀረቡት አቤቱታ የፌዴራል ሰበር ሰሚ ችሎት በመ.ቁ 128255 የሰጠው ውሳኔ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 37 ንኡስ አንቀጽ 1 እና አንቀጽ 40 ድንጋጌዎችን የሚቃረን በመሆኑ ትርጉም እንዲሰጥላቸው ጠይቀዋል።

አመልካች የሚችሉ አባታቸው እና የእንጀራ እናታቸው ይዞታ ከአባታቸው ሞት በኋላ በእንጀራ እናታቸው ስም ሆኖ የቆየ መሆኑን ጉባኤው ተረድቷል። አመልካች ለወረዳ ፍ/ቤቱና ለጉባዔው ባቀረቡት አቤቱታ መሬቱን ከአባታቸው ሞት በኋላ ከእንጀራ እናታቸው ጋር በጋራ ይጠቀሙ እንደነበር የገለጹ ሲሆን ፍ/ቤቱም መሬቱ ከሚገኝበት ወረዳ ካለው መሬት አስተዳደር ማስረጃ እንዲሰጠው ጠይቋል። መሬት አስተዳደሩ ለፍ/ቤቱ በላካቸው ሁለት ደብዳቤዎች አመልካች ከሚችሉ እንጀራ እናታቸው ጋር በመሬቱ ይጠቀሙ የነበረ መሆኑን ይገልጻሉ። በቀረበው የሰው ማስረጃ መሰረት ተጠሪ ሚችን እሳቸው ወደሚኖሩበት ሌላ ወረዳ ወስደው መሬቱን በሌላ ሰው እያሳረሱላቸው እስከሚሞቱ ድረስ ከእሳቸው ጋር ይኖሩ የነበረ መሆኑ ተረጋግጧል።

ጉባዔው ጉዳዩ በጽ/ቤቱ በኩል እንዲጣራ ባስቀመጠው አቅጣጫ መሠረት በጉዳዩ ላይ ተጨማሪ ማስረጃ እንዲሰጠው የኦሮሚያ ክልል ሰሜን ሸዋ ዞን ኩዩ ወረዳ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ጽ/ቤት ተጠይቆ በቁጥር 1116/99135 በቀን 26/03/2010 ዓ.ም በላከው ደብዳቤ ግራ ቀኙ ተከራካሪ ወገኖች ሁለቱም አርሶ አደር መሆናቸውን፣ ይዞታውን ከሚች ጥሩ አያኔ ጋር በመሆን ሲጠቀሙ የነበሩት አመልካች መሆናቸውን በአካባቢው ካሉ ሰዎች ያረጋገጡ መሆኑንና ይዞታውን ክርክር ተጀምሮ እስከተወሰነበት ቀን 21/01/2007 ዓ.ም ድረስ በአመልካችና በሚች ጥሩ አያኔ እጅ የነበረ መሆኑን በመጥቀስ ማስረጃ ልኳል።

አመልካች ከሚች የእንጀራ እናታቸው ጋር በመሆን በመሬት አስተዳደር ፖሊሲውና በክልሉ መሬት አዋጅ መሰረት በቀጥታ ከመሬቱ ሲጠቀሙ የነበረ መሆኑን ከዚህ የጽሁፍ ማስረጃ መገንዘብ ይቻላል። ይሁን እንጂ በዚህ ውሳኔ አመልካች የመሬቱ የቅርብና ቀጥተኛ ተጠቃሚ ሆነው እያለ ሌሎች ከጉዳዩ ጋር ያልተያያዙ የይርጋ ጊዜና ሌሎች ምክንያቶች በመጥቀስ አመልካች ከይዞታቸው እንዲነቀሱ ተደርጓል።

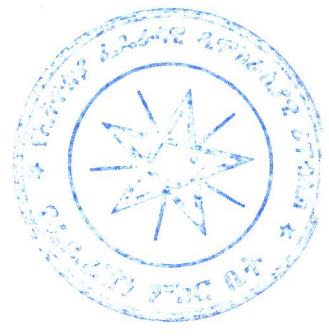

በአንድ የመሬት ይዞታ ወይም የማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ ከሰው ማስረጃ ይልቅ የሰነድ ማስረጃ ቅድሚያ የሚሰጠው ነው። በዚህ ጉዳይ ላይ ከወረዳው መሬት አስተዳደር ለፍ/ቤቱ የተጻፉት ሁለት ደብዳቤዎች አመልካች ከመሬት ይዞታው ተጠቃሚ የነበሩ መሆኑን ስለሚጠቅሱ በክልሉ መሬት አዋጅ 130/99 አንቀጽ 2 ንኡስ አንቀጽ 10 እና አንቀጽ 9 ንኡስ አንቀጽ 2 መሰረትም የሚች ወንድም ከሆነው ተጠሪ ይልቅ አመልካች ከሚች ጋር ጥገኛ በመሆን ከመሬቱ ይጠቀሙ ስለነበር ለሚች የቀረበ ቤተሰብ ናቸው። ምክንያቱም ይህ ሕግ በመሬት አጠቃቀም ዙሪያ ቅድሚያ የሚሰጠው በመሬቱ ተጠቃሚ የነበረን ሰው በመሆኑ ነው።

ፍ/ቤቱ ያነሳው የይርጋ ጉዳይ ከሰው ማስረጃ መነሻነት እንጂ የሰነድ ማስረጃን መሠረት አለማድረጉ ይርጋውም መሰረት ያደረገው መጠቀምን ሳይሆን የአመልካች አባት የሞቱበትን ጊዜ መሆኑ የውሳኔውን አግባብ አለመሆን ያሳያል። የተጠቀሰውም የይርጋ ጊዜ ሕገ መንግስታዊ መሠረት ያለው አይደለም። ይህ ውሳኔ አመልካችን ከይዞታ መሬታቸው የሚነቅልና የሕገ መንግስቱን አንቀጽ 40 ንኡስ አንቀጽ 4 የሚቃረን ስለሆነ ጉዳዩ የሕገ መንግስት ትርጉም ያስፈልገዋል ሲል ጉባኤው በሙሉ ድምጽ ተስማምቶ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ሕገ መንግስት አንቀጽ 84 ንዑስ አንቀጽ 1 እና በአዋጅ ቁጥር 798 አንቀጽ 3 ንዑስ አንቀጽ 1 መሰረት ለመጨረሻ ውሳኔ ለምክር ቤቱ የውሳኔ ሃሳቡን አቅርቧል።

ከዚህም በመነሳት ምክር ቤቱ ጉዳዩ በሕገ መንግስት ትርጉም እና የማንነት ጉዳዮች ቋሚ ኮሚቴ ታይቶ እንዲቀርብ መርቶት የሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ባቀረበው የውሳኔ ሃሳብ ላይ ሰፊ ውይይት ካደረገ በኋላ የአመልካች ወላጅ አባት አቶ አሰፋ ገመዳ በ1978 ዓ.ም ከዚህ አለም በሞት የተለዩ በመሆኑ የአሁን አመልካች ከእንጀራ እናታቸው ወ/ሮ ጥሩ አያኔ ጋር በመሆን ክርክር በተነሳባቸው የእርሻ መሬቶች በጋራ ሲጠቀሙ የቆዩ መሆኑ በቀጥታ ጉዳዩ ከሚመለከተው የወረዳው መሬት አስተዳደር በመረጋገጡ በሕገ መንግስቱ አንቀጽ 40 ንኡስ አንቀጽ 4 እና በኦሮሚያ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 130/99 አንቀጽ 9 ንኡስ አንቀጽ 2 መሰረት ቅድሚያ መሰጠት ያለበት በመሬቱ ሲጠቀሙ ለቆዩት ለአሁን አመልካች እንደሆነ እና ተጠሪው ደግሞ ሚች ወ/ሮ ጥሩ አያኔ እህታቸው በመሆናቸው ብቻ የእርሻ መሬቱ ለእኔ ይገባል በማለት ያቀረቡት መከራከሪያ እንደሆነ ምክር ቤቱ ተገንዝቧል።

ይሁንና ከወረዳ ፍርድ ቤት ጀምሮ እስከ ፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ድረስ በአመልካች ክርክር የተነሳበት የእርሻ መሬት በተጠሪ የተያዘው ያለአግባብ ስለሆነ እንዲለቁልኝ ውሳኔ ይሰጥልኝ በማለት የቀረበውን ክስ በሚገባ ሳይመረምሩና ሳያጣሩ የአሁን ተጠሪ የእርሻ መሬቱን ሊለቁ አይገባም ሲሉ የሰጡት ውሳኔ ሕገ መንግስቱን የሚቃረን ሆኖ ተገኝቷል።

በመሆኑም የሰር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ የፌዴራል ሕገ መንግስት አንቀጽ 40 ንዑስ አንቀጽ 4 ድንጋጌን የሚቃረን ስለሆነ ውሳኔው በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 9 ንዑስ አንቀጽ 1 መሰረት ተፈጻሚነት አይኖረውም በማለት ምክር ቤቱ የሕገ መንግስት ትርጉም በመስጠት ወስኗል።

ትእዛዝ

1. በኦሮሚያ ክልል ሰሜን ሸዋ ዞን ኩዩ ወረዳ ፍርድ ቤት ተሰጥቶ እስከ ፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ድረስ የጸናው ውሳኔ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 40 ንዑስ አንቀጽ 4 ድንጋጌን የሚቃረን ስለሆነ ተፈጻሚነት አይኖረውም ሲል ምክር ቤቱ የወሰነ በመሆኑ ውሳኔውን አውቀው በውሳኔው መሰረት እንዲፈጽሙ የውሳኔው ግልባጭ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት እና ለኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይተላለፍላቸው።
2. የውሳኔው ግልባጭ ለባለጉዳዩ ይሰጥ።
3. የቀረበው የውሳኔ ሀሳብ መጽደቁን እንዲያውቁት የውሳኔው ግልባጭ ለፌደራል ሕገ መንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ይላክ።

